

Høstferie med mye geologi

Av Trond og Beate Lindseth

Høstferien 2015 var lagt opp med Kannesteinen på Vågsøy og Peridotplassen i Åheim som mål. Da vi på veien passerer Torgeir og Frøydis på Fossheim Steinsenter er det naturlig med første stopp der. Det er jo alltid noe nytt å se og høre når en stopper i Lom.

Det første vi måtte se var årets "største" nyhet. Torgeir hadde fått sin tyngste 75 års presang mange måneder på forskudd, og for en stein. 1 tonn med konglomerat fra Tisleia i Valdres. Gitt i gave av Jan og Anna Holt sammen med Bjørn Skår som har stått utallige timer med slipe og poleringsmaskin før den var utstillingsklar.

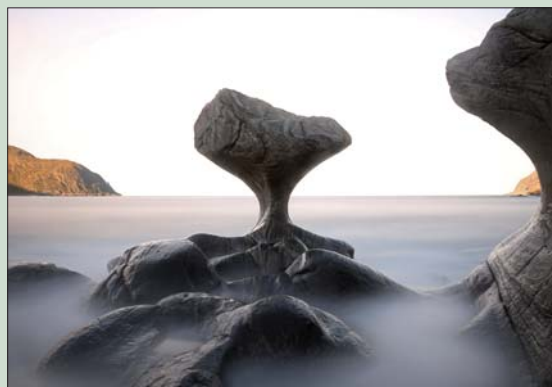
Umulig å vise hvor flott denne virkelig er på et bilde, denne bør dere kjøre innom å se selv.

Torgeir er storfornøyd med den flotte gaven.

Når Torgeir hører målet vårt, så kommer det tips på løpende bånd. Da må dere kjøre innom ... og så må dere ..., og før vi vet ordet av det har Torgeir tatt et par telefoner og sier at vi får en telefon i løpet av kveld for nærmere avtaler om besøk på bl.a Norsk Olivinsenter. Og vi som hadde slått fra oss besøk på Norsk Olivinsenter, de er jo stengt på denne tiden av året.

Andre nyfunn ble besiktiget og noen flotte UV mineraler ble med hjem. Så var Lom besøket over og vår ferd fortsatte i retning Kannesteinen, med litt eklogitt

Kannesteinen i små bølger en tidlig morgen.

innsamling på veien. Før vi har kommet frem til Vågsøy hvor vi skulle overnatte ved Kannesteinen ringer telefonen som lovet. Det er Johannes Vik Seljebotn som ringer. Johannes arbeider som geolog i Åheim og han vil møte oss neste dag etter arbeid og ta oss med på geologitur og en tur til museet Norsk Olivinsenter. Kannesteinen og området rundt var verdt turen selv om det er langt å kjøre ut til den.

En kan fort bli litt for opptatt av kamerainnstillingene å glemme det som skjer rundt, bl. a. store bølger. De så derimot Beate som sto klar med mobilen og fikk tatt bilde av en oversvømt fotograf.

Fotoseansen tok fort slutt og etter et klesskift på fotografen fortsatte ferden til Åheim hvor vi møtte Johannes. Han tok oss med på en geologisk vandring i Raudehaugen naturreservat. Dette reservatet har som formål og ta vare på forekomsten av bergarten eklogitt i større masser av dunitt. Reservatet er fra 1984 og er på hele 54 dekar. At det var fredning i området merket vi allerede når vi parkerte bilen, da huseieren nærmest reservatet forsikret seg om at vi ikke skulle ta med oss stein fra turen. Etter denne rundturen kjørte vi ned til Norsk Olivinsenter hvor Bjørnar Ekremsæter tok oss imot.

Norsk Olivinsenter

I 2010 starta museet Norsk Olivinsenter (NOS) som følge av et prosjekt i kommunen, Vanylven utvikling. Det er Espen Wingaard, Jermund Rekkedal, Inge Hellebust og Bjørnar Ekremsæter som startet dette sammen. Fire karer som ikke kjente hverandre fra før, men som ble linket sammen av Espen Wingaard.

Senteret vil ha ulike temaustillinger som omhandler historie, framtidens produkter og myter om rundt mineralet olivin og de omkringliggende bergartene som eklogitt og granatperidotit. Årets tema er cabochonslipt stein. I 2011 startet de også opp "Olivin stein-klubb" hvor de blant annet har slipekveld en gang i uka.

Bjørnar Ekremsæter viste oss rundt i museet, Bjørnar er Gullsmed med kontor i samme bygg.

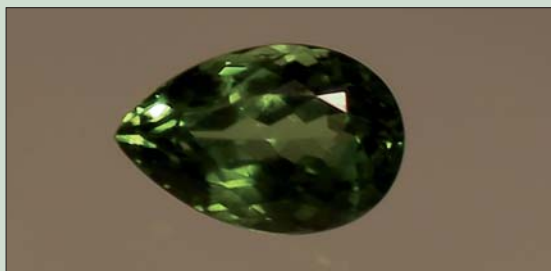
Mye arbeid er lagt ned i de flotte monterne.

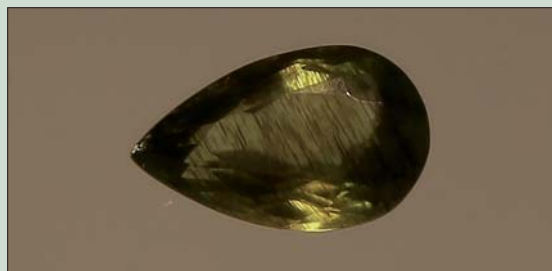
Peridot i mange varianter.

Div. mineral/steinstuffer fra olivinforekomsten på Åheim.

Fasettslipt peridot (av råstein fra ca.1970 tallet).
16,5 mm.

Fasettslipt brun olivin med ukjent nålaktige
inneslutninger. 16 mm.

Granatperidotitt ca. 25cm.

Et nytt prosjekt med å få stein på dagsorden startet i pinsen i år. Kommunen har avsatt et flott område til en steinpark som skal romme store steiner fra hele landet. Nå må alle foreninger som kommer på tur til Åheim "betale" for steinen de kommer til å tar med hjem igjen, og betalingen er da en stoor steinblokk de tar med seg hjemmefra. Med litt pressedekning hver gang en stor steinblokk reiser tiltals mil til Åheim er det mulig å få betydningen av stein på dagsorden. Først ut med stein til denne flotte ordninger er Vestfold Geologiforening som kommer med Larvikitt og Rombeperfyfyr.

Fakta

Olivin er et blandingsmineral som er viktig for industrien. Norge er den ledende produsenten i Europa. Den edle varianten av olivin heter peridot.

Navnet Peridot kommer enten fra det arabiske ordet «faridat» som betyr edelsten eller muligens fra det franske ordet «peridot» som betyr uklar. Peridot er en av de få edelstenene som finnes bare i en farge. Grønnfargen avhenger av innholdet av jern i krystallstrukturen og varierer fra gul-grønn til brun-grønn. Peridot blir ofte omtalt som «fattigmanns smaragd». Peridot av edelsteinskvalitet er svært sjeldent, men i ytre deler av Møre og Romsdal er det store forekomster av slike bergarter som er blir omdannet ved ultrahøyt trykk.

Eklogitt er en sjelden og viktig bergart fordi den bare blir omdannet ved forhold som er typisk for kappen som ligger rundt jordens kjerne. Hovedmineralene i denne steinen er rødlig granat og grønn pyroksen.

Etter en god natt søvn på Peridottplassen ble det fylt opp to plastkasser med olivin/peridot grus. Disse er nå lagt i små poser og havner på tombolaborde på sommerens steintreff i Eidsfoss.

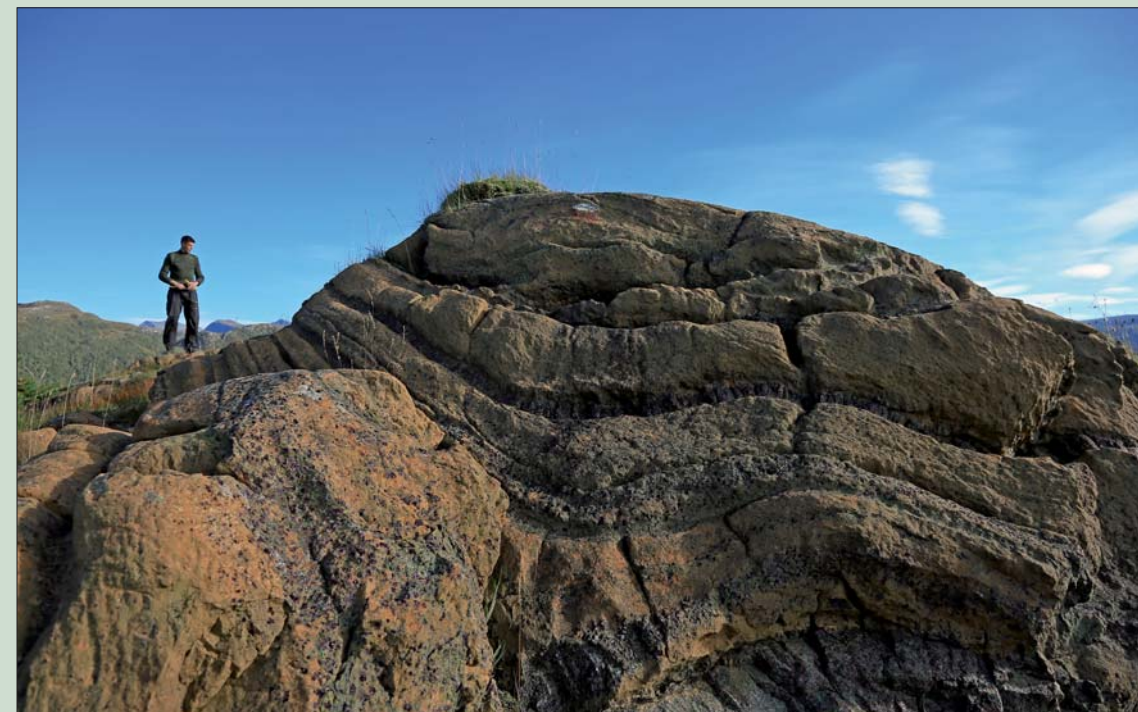
Ny dag og nye turmuligheter. I dag skal vi få være med "studenten" Johannes Vik Seljebotn da han skal ut å kartlegge til sin hovedoppgave. Turen går til Helgehornvatnet naturreservat der Johannes skal kartlegge et avgrenset område.

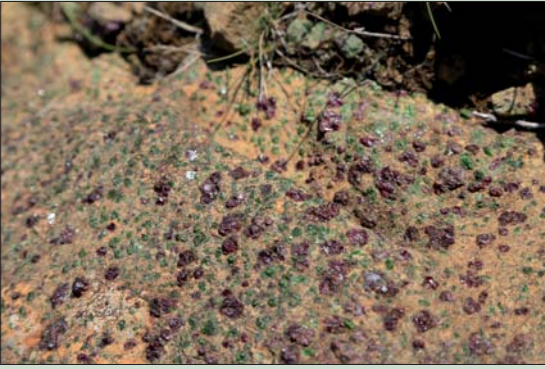
Helgehornvatnet med utsikt vestover.

Det ble en strevsom tur opp, en høydeforskjell på ca 350 meter og i følge med en som har dobbelt så lange bein som en selv, men vi kom opp i strålende være og fikk se Møre og Romsdal fra sin beste side.

Her var det små brune blotninger med olivin hele veien og noen større knauser med granatperidotitt. Det blinket i rødt og grønt overalt, og i alle små groper lå det små vindblåste granater.

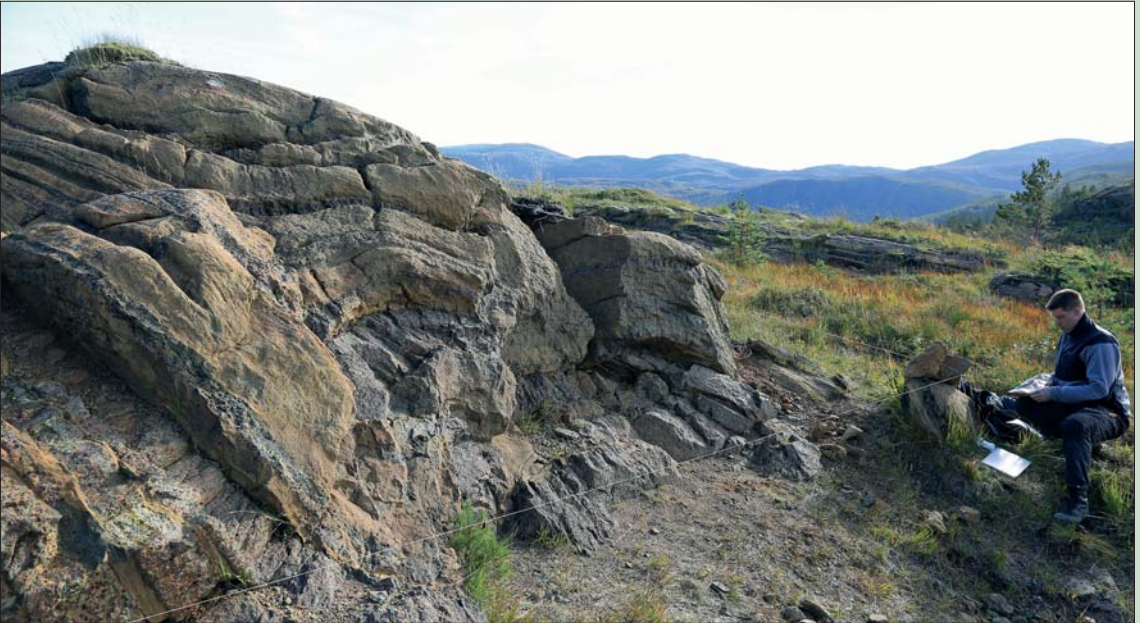
Johannes merker opp området han skal kartlegge.

En liten "fjellknaus" av granatperidotitt.

I enhver liten grop lå det fullt opp med granater.

Området er merket opp, nå kan detaljarbeidet starte.

Lyse brune knauser med olivin. Det ser ut som en flytende masse har rent utover og sprukket opp når den tørket.

Når Johannes starter med detaljarbeidet takker vi for to dager med flott guiding. Vi gleder oss til å se den ferdige oppgaven.

Vi starter turen tilbake til bilen (heldigvis nedoverbakken nå). Været endrer seg brått når vi setter nesa imot Ålesund. Det røsker godt i den store bilen etter hvert som vi nærmer oss ferga i Koparnes. Når vi venter på neste ferge hører vi et smell og ser den ene takluka forsvinne bortover kaia. Fikk såvidt tak i den før den forsvant på fjorden, men da snudde vi i retning østlandet.

Ålesund får bli en annen tur i bedre vær.